

Forslag

til

Lov om adoption.

Fremsat den 2. december 1955 af *justitsministeren*.

Kapitel 1. Betingelser.

§ 1.

Stk. 1. Ved kongelig bevilling kan den, som er fyldt 25 år, få tilladelse til at antage en anden som adoptivbarn. Bevillingen udfærdiges ad mandatum af justitsministeren og kan efter ministerens nærmere bestemmelse udleveres af overøvrigheden.

Stk. 2. Bevilling til adoption af eget barn kan ikke meddeles.

§ 2.

Såfremt den, der ønsker at adoptere, er umyndiggjort, må han have sin værges samtykke til adoptionen.

§ 3.

Den, som er gift, kan kun adoptere sammen med sin ægtefælle, medmindre denne er forsvundet eller er sindssyg eller åndssvag. Dog kan den ene ægtefælle med den andens samtykke adoptere dennes barn eller adoptivbarn.

§ 4.

Stk. 1. Kun ægtefæller kan adoptere sammen.

Stk. 2. Et adoptivbarn kan, så længe adoptanten lever, ikke påny adopteres af nogen anden end adoptantens ægtefælle.

§ 5.

Den, som er fyldt 12 år, kan ikke adopteres uden sit samtykke. Dog kan et barn under 16 år adopteres uden sit samtykke, såfremt det må antages, at indhentelse af samtykke kan være til skade for barnet.

§ 6.

Stk. 1. Er den, som ønskes adopteret, under 21 år, kræves samtykke fra forældrene. Er den ene af forældrene død eller forsvundet, sindssyg eller åndssvag, eller er han uden del i forældremyndigheden, er den andens samtykke tilstrækkeligt. Gælder det anførte begge forældrene, kræves samtykke fra væрге.

Stk. 2. Fra den af forældrene, hvis samtykke ikke behøves, skal om muligt erklæring indhentes, førend afgørelsen træffes, og findes der en særlig beskikket væрге, skal hans erklæring indhentes.

§ 7.

Den, som er umyndiggjort, må ikke adopteres uden samtykke af værgen.

§ 8.

Adoption må alene gives, hvor den efter foretagen undersøgelse kan antages at være til gavn for den, som skal adopteres, og denne enten ønskes opfostret hos adoptanten eller har været opfostret hos ham, eller der foreligger anden særlig grund til adoptionen.

§ 9.

Stk. 1. Inden der meddeles bevilling til adoption, skal det søges oplyst, om der fra nogen af siderne er betalt eller skal betales vederlag og i bekræftende fald, hvor stort dette er. Herom kan erklæring på tro og love aføskes alle vedkommende.

Stk. 2. Ydes der adoptanten vederlag, kan bevillingens meddelelse gøres afhængig af, at vederlaget helt eller delvis sikres anvendt til bedste for adoptivbarnet.

Kapitel 2. Retsvirkninger.

§ 10.

Ved adoptionen får adoptivbarnet adoptantens slægtsnavn, medmindre det under særlige omstændigheder i bevillingen bestemmes, at det skal beholde sit eget navn eller bære begge navne i forening.

§ 11.

Ved adoptionen går forældremyndigheden og værgemålet over til adoptanten.

§ 12.

Adoptanten er forpligtet til at forsørge adoptivbarnet som sit eget barn og har ikke krav på at få bidrag dertil af de virkelige forældre.

§ 13.

Stk. 1. Adoptivbarnet og dets livsarvinger arver og arves af adoptanten og dennes slægt, som om det var adoptantens eget barn.

Stk. 2. Ved adoptionen bortfalder det arveretlige forhold mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt.

§ 14.

Adoption giver ikke successionsret til len, stamhuse eller andre fideikommissar, medmindre dette særlig er hjemlet.

§ 15.

Stk. 1. Iøvrigt får adoptivbarnet i forhold til adoptanten retsstilling som dennes ægte barn.

Stk. 2. Såfremt en ægtefælle adopterer sin ægtefælles barn eller adoptivbarn, får barnet i forhold til ægtefællerne samme retsstilling, som om det var deres fælles barn.

Kapitel 3. Ophævelse.

§ 16.

Stk. 1. Adoptivforholdet kan på begæring ophæves af justitsministeriet, når adoptanten og adoptivbarnet er enige derom. Er nogen af parterne umyndiggjort, må tillige værgerne give sit samtykke. Er barnet mindreårigt, kan ophævelse efter denne bestemmelse ikke finde sted.

Stk. 2. Når adoptivforældrene er døde, kan justitsministeriet på begæring af forældrene ophæve adoptivforholdet, såfremt det må anses for bedst stemmende med barnets tarv.

§ 17.

Stk. 1. Adoptivforholdet bliver efter påstand at ophæve ved dom, såfremt adoptivbarnet viser sig at lide af åndssvaghed eller sindssygdом i en sådan grad, at det ville være åbenbart ubilligt at forlange forholdet opretholdt, og lidelsen hidrører fra tiden før adoptionen, uden at adoptanten var bekendt dermed.

Stk. 2. Sag herom må anlægges inden 5 år fra adoptionsbevillingens dato.

Stk. 3. Sagen anlægges af adoptanten eller, hvis han er sindssyg eller åndssvag, af hans værge.

§ 18.

Stk. 1. Adoptivforholdet bliver efter påstand at ophæve ved dom, såfremt adoptanten har forset sig groft mod barnet eller i væsentlig grad forsømmer de ham i følge adoptionen påhvilende forpligtelser, eller såfremt ophævelse iøvrigt skønnes at være af væsentlig betydning for adoptivbarnet.

Stk. 2. Sagen om ophævelse anlægges af adoptivbarnet, eller hvis det er umyndigt, sindssygt eller åndssvagt, enten af dets værge eller af dets virkelige fader eller moder eller af det offentlige.

§ 19.

Stk. 1. Adoptivforholdet bliver efter påstand at ophæve ved dom, såfremt adoptivbarnet har forset sig groft mod adoptanten eller det iøvrigt på grund af groft lastværdigt forhold hos adoptivbarnet ville være åbenbart ubilligt at forlange adoptivforholdet opretholdt.

Stk. 2. Sagen anlægges af adoptanten eller, hvis han er sindssyg eller åndssvag, af hans værge.

§ 20.

Stk. 1. Hvis ægtefæller har fælles adoptivbarn, kan adoptivforholdet kun ophæves overfor dem begge.

Stk. 2. Ophævelse ifølge §§ 17 og 19 kan kun ske efter påstand af begge ægtefæller, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Stk. 3. I de i §§ 18 og 19 omtalte tilfælde kan ophævelse ske, selv om de der nævnte forhold kun gælder den ene af adoptanterne.

F. t. l. om adoption.

§ 21.

Kan der ikke efter retsplejelovens almindelige regler påvises noget værneting, for hvilket sag til ophævelse af et adoptivforhold kan indbringes, anlægges sagen ved den ret, som justitsministeriet bestemmer.

§ 22.

Stk. 1. Ved ophævelse bortfalder retsvirkningerne mellem adoptivbarnet og adoptanten og hans slægt; det kan dog tillades adoptivbarnet at beholde navnet. Når særlige grunde taler derfor, kan det bestemmes, at adoptanten skal svare bidrag til barnets underhold.

Stk. 2. Ophæves adoptivforholdet i medfør af § 16, stk. 2, genindtræder barnet i retsforholdet til den virkelige slægt.

Stk. 3. I de i §§ 17, 18 og 19 nævnte tilfælde kan retten under hensyntagen til anledningen til ophævelsen, barnets alder og de øvrige omstændigheder bestemme, at retsforholdet mellem barnet og dets virkelige slægt skal genopstå.

Stk. 4. Iøvrigt genindtræder ingen retsvirkninger i forhold til den virkelige slægt.

§ 23.

Forud for ophævelsen af et adoptivforhold i henhold til §§ 17—19 skal retten så vidt muligt indhente erklæring fra de personer, hvis samtykke eller erklæring kræves til adoptionsbevillings meddelelse. Retten kan dog, når særlige grunde taler herfor, og ophævelsen ikke får retsvirkninger for nogen af disse personer, bestemme, at sådan erklæring ikke skal indhentes.

Kapitel 4. Forskellige bestemmelser.

§ 24.

Stk. 1. Ved overenskomst med fremmed stat kan det bestemmes, at dennes statsborgere kun kan adoptere eller adopteres her

i landet under bestemte, traktatmæssig fastsatte betingelser.

Stk. 2. Tilsvarende bestemmelser kan træffes med hensyn til ophævelse af adoptivforholdet, når adoptanten er fremmed statsborger.

§ 25.

Stk. 1. Med hensyn til bestemt angivne fremmede stater kan det ved kongelig anordning fastsættes, at danske statsborgere kun under bestemte betingelser kan adoptere eller adopteres i vedkommende stat.

Stk. 2. På samme måde kan det bestemmes, at adoptivforholdet ikke kan hæves i fremmed stat med virkning her i riget, når adoptanten er dansk statsborger.

§ 26.

Så længe adoptivforholdet består, må adoptant og adoptivbarn ikke indgå ægteskab med hinanden.

§ 27.

Stk. 1. For adoptivforhold, der er stiftet inden denne lovs ikrafttræden, gælder bestemmelserne i lov nr. 87 af 26. marts 1923 om adoption med følgende ændringer:

§ 13, stk. 2, udgår.

§§ 18—24 udgår og erstattes af bestemmelserne i denne lovs §§ 16—23 og 26.

Stk. 2. Justitsministeriet kan, når omstændighederne taler herfor, tillægge en før denne lovs ikrafttræden udfærdiget bevilling retsvirkning efter § 13, jfr. § 12. Ansøgning herom skal være indgivet inden 5 år efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Indtil 2 år efter denne lovs ikrafttræden kan sag i henhold til § 17 anlægges, selv om den der foreskrevne frist på 5 år er overskredet.

§ 28.

Stk. 1. Denne lov træder i kraft den 1. januar 1957.

Stk. 2. Samtidig ophæves § 81 i lov nr. 276 af 30. juni 1922 om ægteskabs indgåelse og opløsning.

Bemærkninger til lovforslaget.

Ved kongelig resolution af 2. december 1949 nedsattes en kommission med den opgave i samarbejde med tilsvarende kommissioner i Finland, Norge og Sverige at overveje spørgsmålet om an-

dringer i lovgivningen om børn udenfor ægteskab. Under dette samarbejde har man tillige inddraget spørgsmålet om en revision af adoptionslovgivningen i de fire lande, og som resultat af drøftel-

serne foreligger der indstillinger om ændring af de respektive love. Den danske kommission har således i en betænkning, der er afgivet i oktober 1954, foreslået lov nr. 87 af 26. marts 1923 om adoption ændret i overensstemmelse med et i betænkningen optaget lovudkast.

Adoptionsloven af 1923 blev i sin tid udarbejdet på grundlag af en betænkning afgivet i 1913 af familieretskommissionen som led i det fællesskandinaviske arbejde på familierettens område. Loven svarer til en norsk lov af 2. april 1917 og en svensk lov af 14. juni 1917, og hertil slutter sig senere en finsk adoptionslov af 5. juni 1925.

I modsætning til, hvad der var tilfældet i de andre skandinaviske lande, var adoptionsinstituttet i brug i Danmark længe før adoptionsloven. I mangel af legale regler herom hvilede retsvirkningerne af adoptionen da hovedsagelig på bevillingens indhold. Således var adoptivbarnets arveretlige stilling i forhold til adoptanten afhængig af, hvilke forbehold der var taget ved bevillingens meddelelse. En væsentlig fordel ved gennemførelsen af adoptionsloven af 1923 var, at reglerne derved fik større fasthed, og menigmands adgang til at få kendskab til reglerne lettedes.

I tiden efter adoptionslovens gennemførelse har der været nogen diskussion om dens bestemmelser om adoptivbarnets retsstilling, idet det har været gjort gældende, at loven i for ringe grad har givet adoptivbarnet en status i forhold til adoptanten, der svarer til et barns stilling i forhold til forældrene, navnlig med hensyn til arveret. Der har desuden, navnlig i de senere år, været diskussion om reglerne angående ophævelse af adoptivforhold. Kommissionen har taget disse to hovedemner op til overvejelse og har desuden benyttet lejligheden til at behandle en række andre mindre vidtrækkende spørgsmål, alt i samarbejde med de andre nordiske kommissioner. Efter at de afgivne betænkninger har været bearbejdet i de pågældende lande, har der inden udarbejdelse af lovforslag været afholdt et møde mellem repræsentanter for de fire landes justitsministerier for at sikre størst mulig lighed i de forslag, der fremsættes.

Lovforslaget er udarbejdet på grundlag af det i kommissionsbetænkningen indeholdte udkast, som justitsministeriet i hovedsagen kan tiltræde. På enkelte punkter, navnlig indenfor reglerne om adoptionens retsvirkninger, er udkastet dog fraveget på baggrund af de med de øvrige lande førte forhandlinger.

Med hensyn til lovforslagets enkelte bestemmelser henvises til den af kommissionen afgivne

betænkning i forbindelse med nedenstående bemærkninger, hvori der er gjort rede for de tilfælde, hvor forslaget indeholder realitetsændringer i forhold til kommissionsudkastet.

Ad kapitel 1. Betingelser (§§ 1—9).

Kommissionen har stillet forslag om ændring af § 1 angående en persons adgang til at adoptere sit eget barn, § 5 om adoptivbarnets samtykke til adoption, § 6 om ægtefællens samtykke til adoption i tilfælde, hvor den, der ønskes adopteret, er gift, og af § 8 om bevilling til adoption for personer, der i forvejen har livsarvinger. Løvrigt foreslås der i dette afsnit kun redaktionelle ændringer.

ad § 1: Efter den gældende adoptionslov kan bevilling meddeles en mand til adoption af hans barn uden for ægteskab.

Kommissionen foreslår denne adgang ophævet, således at der ikke i noget tilfælde kan gives bevilling til adoption af eget barn. Motiveringen herfor er, at et barn uden for ægteskab nu principielt har samme retsstilling også i forhold til faderen som et barn i ægteskab, jfr. § 1 i lov nr. 131 af 7. maj 1937, og at en adoption derfor ikke vil have andet formål, end at skjule det rette forhold.

Justitsministeriet kan tiltræde dette forslag. Der er ganske vist fra overøvrighedens side rejst den indvending mod forslaget, at afskaffelsen af adgangen for en mand til at adoptere sit barn uden for ægteskab muligvis vil bevirke, at en del ønskværdige adoptioner, hvor faderen efter de nu gældende regler adopterer sit barn sammen med sin hustru, ikke vil komme i stand, idet det undertiden vil være afgørende for ægtefællerne, at mandens faderskab kan holdes skjult under dække af et adoptivforhold.

Selv om man må tillægge dette hensyn nogen vægt, finder justitsministeriet dog ikke, at det kan begrunde opretholdelsen af den nuværende bestemmelse, hvorefter en mand, men ikke en kvinde, kan adoptere sit barn uden for ægteskab.

ad § 5: Efter gældende ret kan den, der er fyldt 14 år, ikke adopteres uden eget samtykke.

Kommissionen foreslår aldersgrænsen nedsat til 12 år.

Fra overøvrighedens side er der udtalt betænkelighed ved en sådan ændring. I en del tilfælde lever barnet i den tro, at plejeforældrene er dets virkelige forældre, og kravet om, at det i anledning af adoptionen skal gøres bekendt med det retlige forhold, kan bevirke, at plejeforældrene opgiver eller udsætter gennemførelsen af en adoption, der ville være til gavn for barnet.

Justitsministeriet har intet at indvende mod kommissionens forslag om nedsættelse af aldersgrænsen i de normale tilfælde, hvor der ikke er særlige hensyn at tage.

Med særlig henblik på de tilfælde, hvor barnet ikke er bekendt med, at det er plejebarn, og hvor plejeforældrene ikke finder, at tiden er inde til at gøre det bekendt hermed, foreslås en tilføjelse til reglen, hvorefter samtykke dog skal være uforløst fra børn mellem 12 og 16 år, såfremt det må antages, at indhentelse af samtykke kan være til skade for barnet.

Forslaget er i overensstemmelse med forslag, der er fremsat eller vil blive fremsat i Finland, Norge og Sverige.

ad § 6: Efter den gældende lovs § 6, stk. 3, kan en gift person ikke adopteres, medmindre der foreligger samtykke fra ægtefællen.

Kommissionen foreslår denne bestemmelse ophævet, dels fordi tilfældet er uden praktisk betydning, dels fordi det må anses for et rent personligt anliggende, om en person ønsker at blive adopteret.

Justitsministeriet kan slutte sig til kommissionens forslag.

ad § 8: Efter § 8, stk. 2, kan bevilling til adoption ikke meddeles en person, der har livsarvinger, medmindre der kan anføres vægtige grunde derfor.

Kommissionen foreslår denne bestemmelse, der i praksis er uden betydning, ophævet.

Justitsministeriet kan slutte sig til kommissionens forslag. En ophævelse af den pågældende bestemmelse indgik som led i justitsministeriets forslag om ændring af adoptionsloven, fremsat i rigsdagssamlingerne 1948—49, 1950—51 og 1951—52 med det hovedformål at udvide adgangen til ophævelse af adoptivforhold, jfr. bemærkningerne nedenfor til § 17.

Ad kapitel 2. Retsvirkninger (§§ 10—15).

Adoptionsloven af 1923 tilsigter principielt at skabe et retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn, der svarer til forholdet mellem forældre og børn, men der er gjort visse undtagelser fra princippet, navnlig med hensyn til adoptivbarnets arveretlige stilling. Dertil kommer, at forbindelsen mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt kun løsnes i det omfang, det er nødvendigt for adoptionens formål. Adoptivbarnet får ved adoptionen arveret efter adoptanten som dennes eget barn, men der kan i bevillingen tages forbehold om, at der ikke ved adoptionen sker nogen indskrænkning i adoptantens testationsret. Efter-

lader adoptanten sig livsarvinger, udredes adoptivbarnets arvelod alene af den trediedel af boet, som adoptanten kunne råde over ved testamente. Adoptanten får kun under særlige omstændigheder arveret efter adoptivbarnet. Adoptivbarnet får ikke arveret efter adoptantens slægt, og adoptantens slægt ikke efter adoptivbarnet. I forholdet mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt bevares arveretten. Forsørgelsespligten går ved adoptionen over til adoptanten, men ved adoption af et barn uden for ægteskab indtræder adoptanten i moderens retsstilling med hensyn til underholdsbidrag fra barnets fader.

Kommissionen foreslår indført en adoptionsform med retsvirkninger, der i videre omfang svarer til retsforholdet mellem forældre og børn, idet de foran nævnte indskrænkninger i ligestillingsprincippet, der er hjemlet i den nugældende lov, ophæves. Adoptivbarnet arver og arves således af adoptanten og hans slægt, som om det havde været hans eget barn, og den arveretlige forbindelse med den virkelige slægt falder bort. Adoptanten får ikke krav på underholdsbidrag til barnet fra dets virkelige forældre.

Ved siden af denne form for adoption foreslår kommissionen indført en anden form, der i retsvirkningerne mere svarer til den nugældende. Adoptivbarnet får vel arveret efter adoptanten og hans slægt i opstigende linie, men ikke tvangsarveret. Adoptanten og hans slægt får kun under særlige omstændigheder arveret efter adoptivbarnet. Den arveretlige forbindelse mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt bibeholdes. Det kan bestemmes, at adoptanten indtræder i retten til underholdsbidrag fra adoptivbarnets forældre.

Adoptanten skal have valgfrihed mellem de to adoptionsformer, men i det omfang der skal foreligge samtykke til adoptionen fra barnets forældre eller værge efter forslaget § 6 eller fra barnet selv efter forslaget § 5 må samtykke gives til den form for adoption, som andragerne har valgt.

Som motivering for fremsættelsen af forslag om en adoptionsform, hvorefter adoptivbarnet også i arveretlig henseende stilles som om det var adoptantens barn, har kommissionen blandt andet anført, at det af hensyn til adoptivbarnets tarv må anses for meget vigtigt, at det vokser op under forhold, der skaber tryk og ro, og som klart giver det følelsen af, at det på enhver måde er ligestillet med hjemmets øvrige medlemmer, deriblandt adoptantens eventuelle egne børn. Barnets egne interesser er derfor normalt bedst tjent med, at enhver forbindelse med den virkelige slægt bliver definitivt afbrudt ved adoptionen. Specielt

med hensyn til de arveretlige forhold kan det anføres, at den legale arveret efter nutidens samfundsforshold mere er begrundet i det familiemæssige, sociale livs- og interessefællesskab end i det biologiske slægtskab, og ved adoptionen skabes der netop typisk et sådant fællesskab, medens forbindelsen til den virkelige slægt ofte bliver afbrudt. Det virker ubilligt, at et adoptivbarns forældre skal arve adoptivbarnet, efter at det er vokset op i adoptantens hjem, som om det var adoptantens eget barn, og det kan volde den moder, der har bortadopteret sit barn uden for ægteskab, betydelig skade, når der mange år senere bliver rettet henvendelse til hende fra barnets dødsbo. Det kan også virke ubilligt, når adoptivbarnet skal arve de virkelige forældre, som det ikke har haft forbindelse med siden fødslen, på lige fod med andre børn, der er opvokset hos forældrene, og de vanskeligheder af psykisk art, som adoptivbarnet kan komme ud for i anledning af arvefaldet, kan være meget store, således at fordelene ved at modtage arv står i stærkt misforhold hertil.

Tilsvarende betragtninger har ført til, at der i Norge ved lov af 24. maj 1935 blev indført den ordning, at en adoptant efter særlig begæring i adoptionsbevillingen kunne få optaget en bestemmelse, hvorefter adoptivbarnets arveretlige stilling i forhold til adoptanten og hans slægt blev, som om det havde været hans eget barn, og hvorved den arveretlige forbindelse med den virkelige slægt blev afbrudt. Det er fra Norge oplyst, at denne nye adoptionsform anvendes i næsten alle tilfælde. I 1950—51—52 blev der således i Norge udfærdiget 1 022, 1 183 og 1 153 adoptionsbevillinger og heraf kun henholdsvis 28, 31 og 24 uden de udvidede arveretlige virkninger.

Kommissionens forslag om ved siden af den omtalte form for adoption at indføre en anden form, der i de arveretlige virkninger mere svarer til gældende ret, motiveres med, at adoption med udvidede retsvirkninger vel må antages normalt at være den rigtige løsning, når der er tale om adoption af spædbørn, der ikke i forvejen har nogen tilknytning til adoptanten, men i andre tilfælde ville det stride mod adoptantens ønske og barnets tarv, dersom adoptionen medførte, at den arveretlige forbindelse mellem barnet og dets slægt blev afbrudt. Dette ville efter kommissionens opfattelse være tilfældet ved adoption af større stedbørn.

I disse tilfælde er der efter kommissionens opfattelse også stærke grunde, der taler for at give adoptanten adgang til at forbeholde sig underholdsbidrag, ikke alene, som under den nuværende lov fra faderen til et barn uden for ægteskab, men

også fra faderen til et ægtebarn og ikke alene fra faderen, men også fra moderen.

Justitsministeriet kan tiltræde kommissionens forslag om, at retsvirkningerne af adoptionen ændres, således at barnet i arveretlig og forsørgelsesmæssig henseende stilles, som det var adoptantens eget barn. Ministeriet kan slutte sig til den af kommissionen anførte argumentation og lægger navnlig vægt på erfaringen fra ordningens virke i Norge, idet der efter ministeriets opfattelse ikke er anledning til at tro, at stillingen til dette spørgsmål skulle være væsentlig anderledes i Danmark. Det kan i den forbindelse nævnes, at mødrehjælpsinstitutionen overfor kommissionen har oplyst, at personer, der henvender sig om adoption, i reglen går ud fra, at adoptionen har de retsvirkninger, der efter lovforslaget tillægges den, og denne oplysning stemmer ganske med ministeriets erfaringer. Det kan derfor ikke antages, at den foreslåede ændring i retsvirkningerne vil medføre nogen vanskelighed med at finde hjem til børn, der er uden pårørende, som kan tage sig af dem, og det kan i den forbindelse nævnes, at antallet af egnede hjem, fra hvilke der fremkommer ønske om adoption af et barn, er langt større end antallet af børn, der ønskes bortadopteret.

Efter justitsministeriets opfattelse bør derimod kommissionens forslag om indførelse af en sideordnet form for adoption med andre retsvirkninger kun tiltrædes, såfremt der er afgørende grunde, der taler herfor. Det er ved udarbejdelsen af familieretlige love, deriblandt adoptionsloven, af meget væsentlig betydning, at reglerne får en sådan klarhed og enkelthed, at de let kan trænge igennem i den almindelige opfattelse. Reglerne om de arveretlige virkninger af adoptionen har hidtil i for ringe grad opfyldt dette krav. Før loven af 1923 var virkningen afhængig af bevillingens indhold. 1923-loven medførte den forbedring, at virkningen af adoptionen er fastsat i loven, men de arveretlige virkninger kan varieres ved optagelse af testationsforbehold i bevillingen. Gennemførelse af en ny adoptionslov med to sæt arveretlige regler, hvoraf ingen svarer til de hidtil gældende, vil gøre området yderligere kompliceret. Mod indførelse af to former for adoption taler tillige — som nævnt af kommissionen — risikoen for en klassificering af de to former, således at adoption med udvidede arveretlige virkninger bliver betragtet som mere værdifuld end den anden form, en opfattelse, der vil kunne volde fortræd i forhold til børn, der er adopteret uden at få fuld arveretlig ligestilling.

Det kan desuden virke stødende, at der i et

for barnet så livsvigtigt spørgsmål som adoption ligesom ved indgåelse af en kontrakt er basis for forhandling mellem adoptanterne og de virkelige forældre, eventuelt med barnet selv, om de nærmere vilkår med hensyn til arveret og underholdsbidrag.

Det er efter ministeriets opfattelse ikke sandsynliggjort, at der foreligger et så stærkt behov for to adoptionsformer, at det kan begrunde en tilsidesættelse af disse hensyn. Efter kommissionens mening måtte det ventes, at der særlig ved adoption af ægtebørn skulle vise sig trang til en adoption uden arveretlig ligestilling, men det kan heroverfor anføres, at der i Norge i årene 1950—1952 kun blev udfærdiget 8—9 bevillinger om året til adoption af ægtebørn, hvor der ikke var taget forbehold om anvendelse af de udvidede arveretlige virkninger. I tilfælde, hvor der måtte være ønske om at bibeholde arveretten efter den virkelige slægt, vil dette desuden stort set kunne opnås ved oprettelse af testamente i forbindelse med indgivelse af andragende om adoption. I tilfælde, hvor der er trang til en ordening, hvorefter forældrene bidrager til adoptivbarnets underhold, vil dette kunne opnås ved, at der ved adoptionen betales et vederlag eventuelt i form af et gældsbevis, der sikres anvendt til bedste for barnet i overensstemmelse med forslagets § 9. Skulle der endelig forekomme tilfælde, hvor en person ønsker at knytte et barn til sig, men ikke ønsker at give det samme arveretlige stilling som sit eget barn, vil han kunne opnå bevilling for barnet til at føre hans navn og overøvrighedens godkendelse af, at forældremyndigheden overføres til ham.

I overensstemmelse med kommissionens indstilling er der herefter i forslagets § 12 optaget en bestemmelse om, at adoptanterne ikke har krav på bidrag fra de virkelige forældre til barnets forsørgelse, og i § 13 en bestemmelse om, at adoptivbarnet og dets livsarvinger arver og arves af adoptanten og hans slægt, som om det var adoptantens eget barn, og om bortfald af den arveretlige forbindelse mellem barnet og dets virkelige slægt, medens kommissionens forslag til § 12, stk. 2, og § 14 indeholdende hjemmel for afgivelser med hensyn til retten til underholdsbidrag og arveret er udeladt.

Tilsvarende forslag er fremsat eller vil blive fremsat i Finland, Norge og Sverige.

Med hensyn til de øvrige bestemmelser i dette afsnit bemærkes: § 10 om adoptivbarnets navn er uændret i forhold til gældende ret. § 11, indeholder en redaktionel ændring i overensstemmelse med kommissionens forslag. Nærmere bestemmelser om forældremyndighed over adoptivbørn og værgemål for disse findes i myndighedslovens §§ 29 og 8.

Bestemmelsen i den nugældende lovs § 11, stk. 2, om adgang til at træffe særlig bestemmelse om adoptivbarnets religiøse opdragelse udelades som værende uden praktisk betydning. I overensstemmelse med kommissionens indstilling udelades desuden som overflødig reglen i den nugældende lovs § 11, stk. 3, vedrørende bortfald af de virkelige forældres forældremyndighed og værgemål.

Som § 14 er optaget en bestemmelse svarende til bestemmelsen i den nugældende lovs § 13, stk. 3, hvorefter adoption ikke giver successionsret til len, stamhuse eller andre fideikommiss, medmindre dette særlig er hjemlet.

Successionsretten er efter gennemførelsen af lov nr. 563 af 4. oktober 1919 om lens, stamhuses og fideikommissgodsets samt de derhen hørende fideikommisskapitalers overgang til fri ejendom indenfor lovens område kun af betydning for retten til den i lovens § 4 omhandlede erstatning til den successionsberettigede slægt. Efter gennemførelsen af lov nr. 139 af 1. maj 1954 om familiefideikommissers overgang til fri ejendom er successionsretten til pengefideikommiss kun af betydning med hensyn til den i lovens § 6, jfr. § 7, omhandlede udlevering af fideikommisskapitalen til fri rådighed.

I § 15, der indeholder en generel bestemmelse om adoptionens familieretlige virkninger, er der alene foretaget redaktionelle ændringer. I overensstemmelse med kommissionens forslag udgår den gældende lovs generelle bestemmelse i § 16 om forholdet mellem adoptivbarnet og dets slægt og § 17 om forholdet mellem adoptivbarnet og adoptantens slægt.

Ad kapitel 3. Ophævelse (§§ 16—23).

Den nugældende adoptionslov indeholder i § 18 hjemmel for, at et adoptivforhold kan ophæves af justitsministeriet, når adoptanten og adoptivbarnet er enige derom, og adoptivbarnet er over 21 år. Efter § 19 kan et adoptivforhold ophæves ved dom, når det skønnes at være af væsentlig betydning for adoptivbarnet, og efter § 20, når adoptivbarnet har forset sig groft mod adoptanten eller hans nærmeste eller fører et lastefuldt eller forbryderisk liv. I alle tilfælde af ophævelse bortfalder adoptionens retsvirkninger, og retsforholdet mellem adoptivbarnet og dets virkelige slægt genopstår.

Kommissionen foreslår adgangen til ophævelse efter overenskomst mellem parterne bibeholdt og som en ny regel indført adgang for ministeriet til efter adoptivforældrenes død på begæring af barnets forældre at ophæve adoptivforholdet. End-

videre foreslås som ny regel indført en bestemmelse om, at adoptivforholdet efter påstand skal ophæves ved dom, såfremt adoptivbarnet viser sig at lide af åndssvaghed eller sindssygdom i en sådan grad, at det ville være åbenbart ubilligt at forlange forholdet opretholdt. Lidelsen skal hidrøre fra tiden før adoptionen, og ophævelsesadgangen kan ikke benyttes, såfremt adoptanten ved adoptionen var bekendt med lidelsens tilstedeværelse. Sag om ophævelse må anlægges inden 5 år fra adoptionsbevillingens dato.

Kommissionen foreslår den nugældende adgang til ophævelse af adoptivforhold, når det er af væsentlig betydning for barnet, opretholdt uden realitetsændring. Bestemmelsen om ophævelse på grund af adoptivbarnets lastværdige forhold overfor adoptanten foreslås opretholdt med nogen ændring i formuleringen, idet det efter forslaget skal være afgørende, om „det ville være åbenbart ubilligt at forlange adoptivforholdet opretholdt“. Med hensyn til retsvirkningerne af ophævelse foreslår kommissionen, at forholdet til den naturlige slægt ikke skal genopstå i tilfælde, hvor forholdet ophæves efter aftale mellem parterne (forslagets § 16, stk. 1) eller på grund af barnets sjælelige mangel eller lidelse (forslagets § 17), at forholdet til slægten altid skal genopstå i tilfælde, hvor forholdet hæves administrativt efter adoptanternes død, (forslagets § 16, stk. 2), og at det afgøres konkret af retten, om forholdet skal genopstå i de andre ophævelsestilfælde. Som ny regel indføres, at det i alle tilfælde kan bestemmes, at adoptanten efter ophævelsen skal betale bidrag til barnets underhold.

Justitsministeriet kan tiltræde kommissionens forslag for så vidt angår ændringerne i adgangen til at få et adoptivforhold ophævet. Da bestemmelsen i kommissionsudkastets § 17, stk. 2, om retsvirkningerne af en ophævelse af et adoptivforhold efter adoptanternes død naturligt hører hjemme blandt bestemmelserne om ophævelsens retsvirkninger i andre tilfælde, har man optaget den pågældende bestemmelse i forslaget § 22. Med hensyn til bestemmelsen i § 17 om ophævelse på grund af sindssygdom eller åndssvaghed hos barnet bemærkes, at bestemmelsen afviger fra de tilsvarende norske og svenske bestemmelser. I den svenske adoptionslov indførtes i 1944 en bestemmelse, der gav domstolene adgang til at ophæve et adoptivforhold ikke alene i tilfælde, hvor barnet led af sjælelige lidelser eller mangler, men også hvis det viste sig at lide af alvorlig legemlig mangel eller sygdom, der hidrørte fra tiden før adoptionen, og i 1948 gennemførtes en tilsvarende ændring af den norske adoptionslov. Et her i landet fremsat forslag,

der tilsigtede at bringe den danske adoptionslov i overensstemmelse med den norske og svenske på dette område, blev behandlet på rigsdagen i 1948—49 (RT 1948—49 tillæg A. sp. 3741—3748 og landstingets forhandlinger sp. 315—316 og 466—484), 1950—51 (RT 1950—51 tillæg A. sp. 3261—3264 og 7409—7412 samt landstingets forhandlinger sp. 80, 87—93, 956 og 981—983) og 1951—52 (RT 1951—52 tillæg A. sp. 3067—3070, tillæg B. sp. 171—174, landstingets forhandlinger sp. 8, 90—91, 349—362 og 366—368 samt folketingets forhandlinger sp. 1891—1926), men blev ikke vedtaget.

Fra norsk og svensk side har man givet udtryk for, at man ikke fandt grundlag for at ændre de pågældende bestemmelser. Selv om justitsministeriet ville finde det ønskeligt, at der også på dette punkt var opnået ensartede regler, og selv om man i og for sig ikke nærer nogen betænkelighed ved at indføre regler svarende til de norske og svenske ud fra den opfattelse, at der kun vil være anvendelse for dem i så ekstraordinære tilfælde, at det ikke kan betyde nogen svækkelse af fastheden i adoptivforhold, en antagelse der støttes af de norske og svenske erfaringer, så har man dog under hensyn til den modstand mod reglerne, der kom frem ved forslaget behandling på rigsdagen, ment at burde følge kommissionens forslag.

Justitsministeriet kan tiltræde kommissionens forslag til ændring af retsvirkningerne af ophævelsen af adoptivforhold med den ændring, at det også i tilfælde, hvor ophævelsen er begrundet i barnets sindssygdom eller åndssvaghed, overlades til retten at afgøre, om forholdet til den virkelige slægt skal genopstå. Det kan efter justitsministeriets opfattelse ikke på forhånd udelukkes, at barnets tilbagevenden til de virkelige forældre vil være den for barnet bedste løsning og undertiden stemme med forældrenes ønske, og disse tilfælde er i lige så høj grad som de andre tilfælde af ophævelse ved dom, egnede til afgørelse på grundlag af sagens konkrete omstændigheder.

Den gældende lovs § 21 bestemmer, for det tilfælde at ægtefæller har fælles adoptivbarn, at adoptivforholdet kun kan ophæves overfor dem begge.

Kommissionen foreslår, at der skal kunne gøres undtagelse fra denne regel og anfører som motivering herfor, at der kan tænkes tilfælde, hvor det, efter at ægtefællerne er blevet skilt, vil være rimeligt at ophæve forholdet alene overfor den af dem, der ikke har fået forældremyndigheden.

Da bestemmelsen om at ophævelse kun kan ske overfor begge ægtefæller kun gælder, sålænge ægte-

skabet ikke er opløst ved død, skilsmisse eller omstødelse, og da forholdet efter ministeriets opfattelse ikke bør kunne hæves i forhold til den ene ægtefælle alene, så længe ægteskabet består, foreslår justitsministeriet den nuværende formulering bibeholdt.

Ad kapitel 4. Forskellige bestemmelser (§§ 24—28).

Forslagets kap. 4 indeholder i §§ 24 og 25 bestemmelser af internationalprivatrethlig karakter, der er uændrede i forhold til gældende ret, i § 26 en bestemmelse om ægteskab mellem adoptant og adoptivbarn og i §§ 27—28 overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser.

ad § 26: Efter den nugældende lovs § 23 kan adoptanten og adoptivbarnet indgå ægteskab med hinanden med den virkning, at adoptivforholdet anses som ophævet.

Efter *kommissionens* forslag kan ægteskab ikke indgås, så længe adoptivforholdet består.

Justitsministeriet kan tiltræde kommissionens forslag, der motiveres med, at ægteskabet vil stride mod det ved adoptionen skabte forældre-barn forhold.

Spørgsmålet er uden større praktisk interesse, idet der antagelig kun yderst sjældent vil blive tale om ægteskab, og adoptionen vil i sådanne tilfælde kunne ophæves efter reglerne i § 16, forudsat at adoptivbarnet er myndigt, og ellers efter reglen i § 18. De myndigheder, der prøver ægteskabsbetingelsernes tilstedeværelse, må herefter påse, at et ægteskab ikke indgås i strid med den nævnte bestemmelse. Under hensyn til tilfældets upraktiske karakter har justitsministeriet fundet det forsvareligt ikke at fastsætte regler om, hvorledes retsstillingen skal være, såfremt ægteskab til trods

for den foreslåede bestemmelse indgås, uden at adoptivforholdet er ophævet. Deraf følger, at ægteskabet må anses for gyldigt indgået.

ad §§ 27—28: *Kommissionen* foreslår, at den hidtil gældende lov fortsat skal have gyldighed for adoptivforhold, der er stiftet før den nye lovs ikrafttræden, dog med bortfald af bestemmelsen i § 13, stk. 2, hvorefter et adoptivbarns arv skal udredes af den testationsfrie del af formuen, såfremt adoptanten efterlader sig livsarving, og således at bestemmelserne i §§ 18—24 om ophævelse af adoptivforhold erstattes af reglerne i den nye lovs kap. 3.

Justitsministeriet kan tiltræde kommissionens forslag. Da § 23 i den hidtil gældende lov, der indeholder hjemmel for, at et adoptivforhold anses for ophævet ved parternes ægteskab, efter kommissionens forslag mister sin gyldighed også for tidligere stiftede adoptivforhold, bør forbudet i den nye lovs § 26 mod et sådant ægteskab, også bringes i anvendelse på disse adoptivforhold, og kommissionsudkastet er derfor ændret i overensstemmelse hermed.

Justitsministeriet kan tiltræde kommissionens forslag om, at der kan tillægges en tidligere udfærdiget adoptionsbevilling samme retsvirkninger, som den nye lov hjemler, og at den i § 17 indførte adgang til ophævelse af adoptivforhold skal kunne benyttes i 2 år efter lovens ikrafttræden, selv om det pågældende adoptivforhold har bestået i mere end 5 år.

I § 28 foreslår ministeriet lovens ikrafttræden sat til 1. januar 1957.

Som følge af ophævelsen af den nugældende adoptionslovs § 23 ophæves samtidig den hermed sammenfaldende § 81 i lov nr. 276 af 30. juni 1922 om ægteskabs indgåelse og opløsning.